

Uttalelse vedtatt på Trøndelag SVs fylkesårsmøte 01.03.2026

Er vi beredt for ei skikkelig krise?

Vi er under 50% selvforsynt med mat i Norge i dag. Dette er for lavt og gjør oss svært sårbare. Selvforsyningsgraden er svært sårbar ved tørke, flom, pandemi, krig eller uro i verdenshandelen. Matproduksjonen vil reduseres kraftig på kort sikt, hvis for eksempel kritisk infrastruktur som strøm, vann eller veger slutter å fungere.

Et moderne melkebruk er helt avhengig av kontinuerlig tilgang på strøm, vann, kraftfor og at tankbilen kan hente melk hver 3. dag. En melkebot krever høy og stabil strømtilførsel og ei melkeku drikker opptil 100 liter vann om dagen. Tilgang på kunstgjødsel og diesel er viktig i et litt lengre tidsperspektiv. Dersom en eller flere av disse innsatsfaktorene forsvinner, reduseres matproduksjonen kraftig på kort sikt. Bonden kan ikke levere i noe nærheten av det samme volumet som før.

Dette er bekymringsfullt, først og fremst for de som ikke har kunnskap eller ressurser til å produsere sin egen mat.

I ei krise vil vi på lengre sikt kunne endre matvanene våre og utnytte matressursene våre bedre. Vi kan for eksempel kaste mindre mat, dyrke mer poteter og spise mer havre/bygg/rug. I et slikt scenario er det uansett viktig å ha bønder som kan produsere det som blir etterspurt. Det blir stadig færre bønder og lengre mellom hvert gardsbruk i drift. Forsyningslinjene er også sårbare. Det blir færre og færre meierier, slakterier og kornmottak rundt om i landet.

Det viktigste tiltaket er å ha nok bønder med kompetanse og utstyr til å fortsette å produsere mat i en krise. Den beste beredskapen er å ha gardsbruk i drift over hele landet og ha lokale bønder med kunnskap om hvilke muligheter som finnes i hvert område.

Vi må utnytte våre ressurser bedre og se verdiene våre slik de ligger, også utenfor gjerdestolpene. Økt utnyttelse av utmarksressursene er en del av nøkkelen for å heve selvforsyningsgraden i vårt land. Dette omfavner all utmarksbeitedyr, sau, geiter og kyr. Dette skal også inkludere samiske reindriften som er hjørnesteinen for samisk kultur og fungerer som materielt grunnlag for livsgrunnlag, tradisjoner og den lokale selvforsyningen. Boatsoe-reindrift utnytter utmarksressursene til å produsere høykvalitetsmat og utgjør en særdeles viktig brikke i vårt matsystem, samt i ett beredskapsperspektiv.

Det er god matberedskap å ha mange bønder på små og mellomstore bruk. Vi trenger mangfold i produksjonen, for å være rustet mot ekstremvær og smittsomme sykdommer hos dyr og planter. Det må lønne seg å ha ei sunn jordhelse med god drenering – også på de små og bratte jordstykkene. Det må også lønne seg å sikre infrastruktur og innsatsfaktorer, f.eks. etablere solcelleanlegg på gårdstak og grå områder.

Matberedskap er et offentlig ansvar, for nok mat til befolkningen er den viktigste kilden til fred og stabilitet i et samfunn.

Forslagsstiller:

Jordbrukspolitisk nettverk ved Anne Kolstad og Vegard Vigdenes